

кошмар" у којој земљанин војне арсенале туђинске утопије радосно користи за поробљавање родне планете јер срећа једних мора да се наплати од других. Често, пак, оно негативно је обелодањено и претворено у прихватљив сегмент живота; тако у насловној причи на утопијској планети. Трајај просјаштво и пљачка су легализовани и укључени у општу економију, у "Ходочашћу на Земљу" емоцијама се тргује једнако јавно и успешно као и оружјем, у "Седмој жртви" могућност масовног насиља избегава се каналисањем у појединачне двобоје или глобални промискуитет као у "Изгубљеној будућности"

На /привидно/ другој страни од утопија стоје приче "Највећи срећковић на свету" /о нуклеарном холокаусту/ и једно од Шеклијевих ремек-дела, прича "Бесмртни војник", суморна повест војника кога, после свак епогибије у тоталном рату, васкрсавају и шаљу у нове смрти зарад светих државних циљева.

Од преосталих прича поменимо хумористичку причу "Причу о стварању Земље" и досетку "Питај тек да питаш".

Шеклијеве приче праволинијске су, једноставне /без стилских компликација и смицалица / и лишене вишезначности / посебно оних скривених/што ову прозу чини изузетно читљивом али јој пречесто одузима више но што јој даје.

Илија Бакић

НАСЛОВ - ЗА ПОЧЕТНИКЕ

Иван Ивачковић: "The Rolling Stones"
уметност побуне за почетнике
Радио Б 92, Београд, 1997.

У још увек невелику библиотеку публикација које у нас третирају рок-културу, узглобила се и ова књига, која, већ својим насловом, иритира и добронамерног читаоца. Осим што је немаштовит и семантички дубиозан ("за почетнике"), он није ни усаглашен са садржином текста.

Подељено у више поглавља, која, међутим, не компонују сувислију конвергентну целину, и која - услед очигледне парцелизације и тежње фрагмената за осамостаљивањем - ово издање атомизована је граница пуцања.

Књига, прво, доноси сведене биографије Цегера, Ричардса и осталих, затим причу о томе како су "Стоунси" први сингл, "Come On", па низ не баш релевантних датума и података о хапшењима чланова групе и њиховим скандалима. Следе осврти на концерте "Ролингстонса" - она два чувена, оба из 1969! Хајд-Парк, у поводу смрти Брајана Џонса, и Алтамонт, где су "Анђели пакла" ножевима изболи осамнаестогодишњег црнца Мередита Хантера. Забележен је и концерт у Загребу, 1976, те велики наступи на Вемблију и у Бечу, као и вуду Ланц турнеја, са посебним текстом о будимпештанском концерту. Ту је сумњив и произвољан избор од по десет "нај" синглова и албума, у селекцији аутора, као и његов избор најрепрезентативнијих "лајв" албума групе. На крају је смештена исцрпна и акрибична статистика - најупотребљивији део књиге. Тако, читалац има прилике да се подсети и обавести о филмографији, вилмографији и видеографији "Ролингстоунса"; наведена је и дискографија, као и одабрана библиографија.

Најобимнији део овог издања захвата хронолошки срећен низ датума који реферишу о - мање-више - приватном животу чланова бенда, о нареченим скандалима и аферама.

Иако се аутору не може одрећи систематичност, прецизност и брижљивост, стиче се утисак да је овај најмонументалнији рок састав овде третиран површно, са

обиљем чињеница које, међутим, не осветљавају суштинску, онтолошку супстанцу рокенрола - па ни "Ролингстонса".

Ивачковићеве критичке објекције не удаљавају се од паушалних референци типа: изванредно, савршено, одлично.

Дизајн и опрема ове хронологије, са многобројним фотографијама, најуспелији су њен сегмент.

УЗ ЗВУКЕ ЛАЛОШКОГ ВАЛСА

Аугустин Јурига: "Салаша" - фотомонографија
Суботица, 1997.

Иако су фотографије објављене у овој књизи апсолутно резолутне и строго означавају оно што је на њима забележено, оне ипак сугеришу извесну померену перспективу - ауторову метафизичку упитаност над равницом и салашима, уочљиву тек након дужег зурења у ове слике, испуњене колико фактографијом, толико и ониризмом, али и изразитим хуманизмом, што је виспрено, у свом поговору, уочио и Бела Дуранци, наводећи Башлара: "... сањарењу припадају вредности које дају печат човеку у његовим дубинама, и додајући да се то дешава "упркос свему".

Камера Аугустина Јуриге је прецизна, референцијална, али и поетична. Њен учинак продукује одупирање стереотипу, и динстанцирана је од било каквог кича или отужног фолклора. Ове фотографије више комуницирају са радозналошћу *homo urbis*-а, неголи са плачевном носталгијом, а са њих посматрач види равницу као својеврсну чињеницу овдашње естетике и амбијента, а не као патетични и кичерски уздах локал-патриотизма, уз звуке старог лалашког валса.

Уредник Бошко Крстић умео је да пажљиво одабере и компонује фотографије, да књигу зналачки ликовно-технички промисли. Иницијали Викторије Алачић дефинисани су ненаметљивом патином, а песник Лазар Францишковић, својим стиховима и пригодним текстовима, удео је у ове "Салаше" ону дискретну ноту племените патетике.

Ђорђе Кубурић

ПОЕТСКА МИНИМАЛИСТИЧКА ФОРМА

Андреј Живор: АПАУРИН
Заједница књижевника Панчева, Панчево, 1996.

"Апаурин" Андреја Живора могуће је читати као дводелну поему у тридесет девет чланака, природни наставак његових пређашњих пројеката. У сведеној, претежно минималистичкој форми, песник у циклусу "Ка додиру" испитује могућности додира између људи, варијације могућег остваривања контакта.

Као у личном театру, два безимена лика се из фрагмента у фрагмент поеме изводе "на сцену" и тражи се облик њихове пуне комуникације. Песма је покушај да до комуникације дође, али и траг покушаја. Због тог наума песников језик је, као и раније, сведен, устремљен на суштинско, лишен фигуралности, објективно шкрт. Његова глобална хладноћа и повремени просеви топлине последица су намере да се у медиј језика песме директно транспонује централна идеја.

Одвојена од конкретног и актуелног времена, поезија "Апаурина" је у том делу, парадоксално, уроњена у дехуманизован унивезум "Глобалног села".

У другом циклусу, Андреј Живор допушта реалитету да преко језика конкретније продре у његове стихове и тада читалац чита поезију која је меланж непосредности и наивности, искрености и једноставности.

Може се приметити да поема "Апаурин" протиче у сразу стихова какви су: "Та шта је за нас овај свет: / место за забаву, експеримент" и стихова: "Осуђен сам на живот међу људима, / очекујем сваког часа ударац сечива"... Између ескапизма и осујећености.

После дуже песничке паузе нова књига Андреја Живора потврђује да песник истрајава на самосталном, од матице савремене српске поезије помало одвојеном току, проширујући властиту, јединствену књигу радозналости и очекивања.

Васа Павковић

QUO VADIS POSTMODERNICUS

Миодраг Радовић: "Мали прилог историји несреће",
Цветник, Нови Сад 1996.

Заиста, мали књижевни првенац М. Радовића о "историји несреће", или како би то Е. Сноран назвао "кратак преглед распадања". Непуних двадесетак текстова - песама о несрећи. Пре свега, урбаној несрећи у којој сам себе одређује и песник. А може бити и у несрећи историјској, у несрећи историјској, у несрећним улицама, у несрећној поезији, у несрећном језику, у смрти, у игри, у животу, пред крај искомплексираног и надменог 20. века...

1.

Најпре, песников однос према сопственом поетском избору или плуралистичким могућностима постмодерне, уколико је слобода могућност избора? Иронија и самоиронија, наспрам бизарне свакидашњице беспризорних, и зачуђеност као и запитаност над сопственом, песничком и спутилном - урбаном битисању у њој.

2.

Каткад иронија, као одбрамбени механизам спрам тог и таквог окружења, бива савладана тескобом и резигнацијом романтичарске провинцијенције (скоро до носталгије - Госпа Талимска).

Само на час, да би затим стиховима, свом јачином иронија прерасла у гротескну слику коју намеће дух глобалне паланке-бујица поремећених вредности, аутентичне, балканске хипокризије "гламура", постмодерних проститутки са железничке станице, бугарских јакни, попут униформи и остали облици егзибиционизма субкултуре, проистекле из националистичке, већ уморне еуфорије.

3.

Испитивање и утврђивање сопствене мере у том и таквом свету. Мерило вредности или можда одбрамбени механизам осетљивог песничког бића, у овом случају јесте (смао)иронија. Покушај да се суштина (где ли је наћи?) сагледа кроз, помало сијоранску раздражљивост, додуше још увек благог цинизма, дакле несвесно ограђујући и опрезно штитећи још увек свој "млађахни ехо", спрам моћне деструкције распадања!

4.

Језик примерен. У урбаном језикословљу, скупене (не)моћи креације (попут сапетог коња!) у условима брзе комуникације на нивоу просте референце, штурних језичких еквивалената, још веће отуђење, још већи јаз. Зазвучи понекад стидљиво или можда и иронично "пречанско-гражданска" интонација, по које каденце из стиха

"радичевићевског" (Госпа Талимска) или још изразитије у песми Најтоплије захваљујем, Ваше величанство смрти, у стиховима, цитат: "...ил' међ' црне хорде, а оне танцују..."

5.

Метафора-шта је то? - истоимена песма, провокативног наслова. Или је то недоумица - постмодерна, шта је то? - збир разноразних текстова који се свде на ред поезије, ред прозе...? А можда и филозофска запитаност - није ли то све оно што не сањам, а што ми се не дешава...

Quo vadis homo poeticus (postmodernicus)?

6.

Исказ транспарентан, најчешће наративан. И стихови испевани у приповедачкој интонацији. Углавном, текст увек покренут недоумицама одмереног умовања у свим питањима која ипак преиспитује, као и сваки песник, било да је поетику засновао на традиционализму, или неком - "изму"...

7.

Песме из ове збирке су једноставне, непретенциозне и јасне у својој поетској намери - да свет из свог угла виђења, језички означе. Ипак основна вредност ове прве збирке, недвојбено је недоумица: одакле да се крене, од постмодерне ка традицији или обрнуто. М. Радовић се већ чини се, подсвесно определио. Време ће показати његово искуство поезије или можда кратке приче, у сваком случају, помала се један будући, аутохтони песнички свет у нашем, помало немуштом језичком окружењу.

Свејлана Гајинов-Ноџо

ПЕСНИЧКИ ПРЕПЕВИ У 1997.ГОДИНИ

Вислава Шимборска: ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ
(избор Бисерка Рајчић;
превели Петар Вујичић и Бисерка Рајчић)
РАДИО Б92, Београд

Од малопознате пољске песникиње, објављиване у малим издавачким кућама и у малом тиражу, до најпознатије и највеће пољске песникиње, али и песникиње коју већ сврставају у сам врх светског песništва и придају јој ласкаве епитете највеће песникиње XX века - какав је пут, какве потешкоће, какви напори и одрицања, најбоље зна она која је такав, сизифовски успон и сама савладала, након готово педесет година.

Прве песме објавила је 1945. а светска признања почела су јој пристизати тек последњих неколико година. До тада је живела углавном повучено, далеко од публицитета, па и од неког лагоднијег живота, преживљавајући у најбољем смислу те речи, али не одричући се поезије.

Из тога би могло проистећи да је написала много. Изненађују подаци: тек 9 танушних књижица, нешто преко 200 песама, од којих су се, у овом избору Бисерке Рајчић нашле скоро све ваљане - њих 190.

Захваљујући једном оваквом труду (и избору), Шимборска више није непознаница. А читање њених песама, захваљујући поузданим (и више од тога) преводима, није само императив тренутка, потреба да се задовољи радозналост (знатижеља), већ истински изазов оног што Чеслав Милош препознаје као "велики тријумф пољске поезије XX века"...